

for a living planet

LIFE-projektet:

Flodpärl- musslan

och dess livsmiljöer
i Sverige

Foto: Lennart Henriksson

Flodpärlmusslan blir som fullvuxen 10 till 16 centimeter lång och kan bli över 280 år gammal! Den har ett kraftigt, mörkbrunt till svart skal, som ofta är njurformat. De äldre musslorna har ofta ett eroderat parti på skalbucklan och insidan av skalet är täckt av pärlemor.

Flodpärlmusslan

– en spännande art

Flodpärlmusslan är en art som har fascinerat människan i århundraden. Intresset beror på att den i sällsynta fall kan bilda värdefulla pärlor. Detta ledde till ett omfattande pärlfiske över hela landet. Sedan 1994 är däremot pärlfiske helt förbjudet i Sverige i och med att flodpärlmusslan blev fredad enligt fiskerilagstiftningen.

Musslan har en spännande biologi. Som larv lever den som en parasit på öring eller lax, innan den utvecklas till en halv millimeter stor mussla. När den sedan faller till botten ställer den sig på högkant mellan grus och stenar. Som vuxen är den 10–16 cm lång och den kan bli över 280 år gammal. Flodpärlmusslan lever i klart, strömmande vatten med rena bottnar och gott om värdfisk.

De främsta orsakerna till dess tillbakagång i dag är effekter av jordbruk, skogsbruk och vattenreglering. Konsekvenserna är bland annat försurning, föroreningar, igenslammade bottnar och brist på värdfisk.

Rent vatten en viktig förutsättning

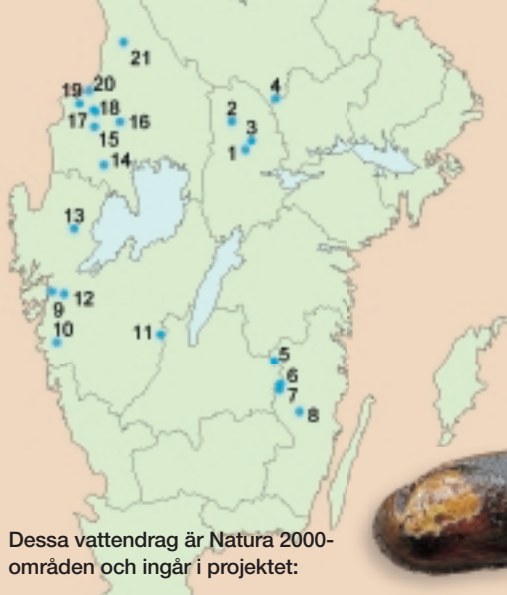
Om det finns flodpärlmusslor i alla åldrar i ett vattendrag, är det ett tydligt bevis på ett friskt strömmande vatten, där samspelen mellan arter fungerar ostört. Om flodpärlmusslan däremot minskar i antal, eller om föryngringen upphör, är det en larmsignal om att miljön är på väg att förändras. Flodpärlmusslan utgör också ett miljöhistoriskt arkiv. Genom att studera tillväxten av årsringarna i skalet kan man se om musslan påverkats av miljöförändringar. I årsringarna lagras musslan också ämnen som finns i vattnet. På så vis kan man mäta vattenkemin för länge sedan.

Förbättras förhållandena för flodpärlmusslan, så gynnas även andra levande organismer i vattenmiljön.

Illustration: Åsa Maria Karlsson

Illustrationen visar flodpärlmusslans livscykel med sitt larvstadium på värdfiskens gälar. Endast en av 100 miljoner larver lyckas bli en vuxen mussla.

Dessa vattendrag är Natura 2000-områden och ingår i projektet:

1. Kvarnbäcken-Lärkesån	8. Nötån	15. Älgån-Mörtebäcken
2. Grängshytteforsarna	9. Bratteforsån	16. Slorudsälven
3. Lillsjöbäcken
-Järlehyttebäcken	10. Lärjeån	17. Dalsälven
4. Håltjänsbäcken	11. Kolarebäcken	18. Öjenäsbäcken
5. Silverån	12. Sollumsån	19. Torgilserudsälven
6. Sällevadsån	13. Stomme-
bäcken	20. Billan
7. Pauliströmsån	14. Gullsjöälven	21. Rattån

LIFE-projekt förbättrar flodpärlmusslans livsmiljö

Tillsammans med sju partners testar nu Världsnaturfonden WWF olika metoder i 21 vattendrag för att förbättra förhållandena för flodpärlmusslan. Projektet finansieras till hälften av EUs LIFE-fond.

Flera olika åtgärder ska utvecklas och prövas för att förbättra livsmiljön för flodpärlmusslan:

- ta bort vandringshinder för fisk, lägga igen diken, reparera dammar, lägga ut nytt bottenmaterial och lägga tillbaka stenar som tidigare rensats bort vid flottsarbete.
- återintroducera flodpärlmusslan i vattendrag där den har försvunnit helt.
- informera markägare och andra berörda parter om flodpärlmusslan och behovet av hänsyn i mark- och vattenanvändning.
- ta fram en handbok för skötsel av Natura 2000-områden med flodpärlmusslor.

Det här är LIFE

LIFE Natur är en fond som ger bidrag för att genomföra EUs habitatdirektiv. Habitatdirektivet tar upp naturtyper och arter som ska skyddas, till exempel flodpärlmusslan.

Natura 2000

Alla LIFE-projekt drivs inom Natura 2000-områden. Natura 2000 är EUs nätverk av skyddade områden.

Vill du veta mer om LIFE, besök:
<http://europa.eu.int/life/home.htm>

Projektinformation

Projektid: November 2004–november 2009

Total budget: 1 006 983 euro (ca 10 miljoner kronor)

Projektägare: Världsnaturfonden WWF

Projektpartners: Länsstyrelserna i Kalmar, Västmanlands, Örebro och Västra Götalands län, Skogsstyrelsen, Karlstad universitet och Göteborg stad

Finansiärer: EUs LIFE-fond 50 %, Naturvårdsverket 16 %, partners 28 % och WWF 6 %

Vill du beställa WWFs broschyr om flodpärlmusslan eller ha mer information, kontakta Sofi Alexanderson, sofi.alexanderson@wwf.se eller Lennart Henrikson, telefon 08-624 74 00. Se även www.wwf.se/flodparlmussla

Minst 70 % av fibern i den här trycksaken kommer från ansvarfullt skötta skogar enligt Forest Stewardship Council's (FSC) regler. Papper: 130 g Arctic Volume

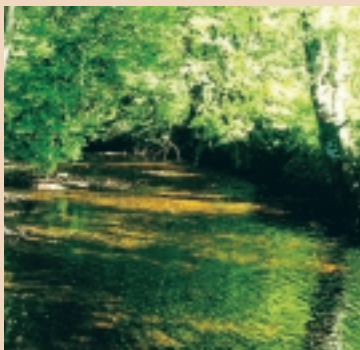

Foto: Lennart Henriksson

Foto: Jakob Bergengren

Foto (även sid 1): Lennart Henriksson

En viktig del av arbetet med att kartlägga flodpärlmusslans status är de undersökningar som görs av länsstyrelser och forskare. Flodpärlmusslan kräver friskt, syrerikt och helst beskuggat, strömmande vatten. Dessutom måste det finnas gott om lax eller öring. Finns det många småmusslor i ett vattendrag är det ett tecken på ett livskraftigt bestånd.

Världsnaturfonden WWF är med sina närmare fem miljoner supportrar en av världens ledande ideella naturvårdsorganisationer.

Vårt uppdrag är att:

- bevara den biologiska mångfalden genom att skydda naturtyper, växt- och djurarter samt behålla deras genetiska variation
- medverka till att naturresurser används på ett långsiktigt sätt som gör att allt liv på jorden gynnas
- bekämpa såväl föroreningar i luft, vatten och mark som en slösaktig konsumtion av jordens naturresurser.

Världsnaturfonden WWF

Ulriksdals Slott
170 81 Solna

Tel 08-624 74 00
Fax 08-85 13 29
info@wwf.se
www.wwf.se

plusgiro 90 1974-6
bankgiro 901-9746

WWF for a living planet®